

Asia C-306/20**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

9.7.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:Administratīvā apgabaltiesa (alueellinen hallintotuomioistuin,
Latvia)**Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:**

4.6.2020

Kantaja:

SIA Visma Enterprise

Vastaja:

Konkurences padome (kilpailuviranomainen)

Pääasian kohde

Latvialaisen SIA Visma Enterprise -yrityksen Administratīvā apgabaltiesassa (alueellinen hallintotuomioistuin, Latvia) kansallisen kilpailuoikeuden alalla nostama kanne, jossa vaaditaan kumoamaan Latvijas Republikas Konkurences padomes (Latvian kilpailuviranomainen, jäljempänä kilpailuviranomainen) päätös, jolla kyseiselle yritykselle määrättiin sakko sillä perusteella, että kyseisen yrityksen tuotteidensa (kaksi kirjanpito-ohjelmaa) jakelijoiden kanssa tekemissä sopimuksissa määrättiin, että asiakkaat osoitetaan tai varataan asianomaiselle jakelijalle tietyksi ajaksi (enintään kuudeksi kuukaudeksi) ennen kauppasopimuksen tekemistä eli siksi ajaksi kuin tuotteista käytävät myyntineuvottelut kestävät.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Käsiteltävässä asiassa, joka tosin koskee jäsenvaltion sisäistä tilannetta mutta jossa sovellettavat kansalliset säännökset ovat olennaisin osin samanlaiset kuin unionin kilpailusäännöt, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää SEUT 267 artiklan nojalla unionin tuomioistuinta tulkitsemaan SEUT 101 artiklan 1

kohtaa ja asetuksen N:o 330/2010 2 artiklaa ja 4 artiklan b alakohtaa sen määrittämiseksi

- onko sellaista valmistajan ja jakelijoiden välistä sopimusta, jonka mukaan jakelijalla, joka on ilmoittanut valmistajalle neuvottelevansa asiakkaan kanssa mahdollisesta kaupasta, on kuuden kuukauden ajan ilmoituksensa kirjaamisesta lukien etuoikeus saattaa myyntineuvottelut loppuun kyseisen asiakkaan kanssa, ellei asiakas tätä vastusta, pidettävä kiellettyä yhteistoimintajärjestelyä;
- voiko kyseinen sopimus kuulua unionin lainsäädännössä säädettyjen poikkeusten, kuten muun muassa yksinjakelujärjestelmiä koskevien poikkeusten soveltamisalaan, ja jos voi, millä edellytyksillä;
- millainen merkitys tässä yhteydessä voi olla sillä, että i) muille sopimuspuolille (jakelijoille) ei ole määrätty sakkoja, että ii) kyseisen jakeluverkoston markkinaosuus on enintään 30 prosenttia ja että iii) jakelijan asiakkaalla on oikeus vastustaa tätä etua, sekä muilla käsiteltävän asian olosuhteilla.

Ennakkoratkaisukysymykset

1) Kun Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta tulkitaan oikein, voidaanko käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaista valmistajan ja jakelijoiden välistä sopimusta (jonka nojalla jakelijalla, joka on ilmoittanut valmistajalle neuvottelevansa asiakkaan kanssa mahdollisesta kaupasta, on kuuden kuukauden ajan ilmoituksensa kirjaamisesta lukien etuoikeus saattaa myyntineuvottelut loppuun kyseisen asiakkaan kanssa, ellei asiakas tätä vastusta) pitää [SEUT] 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yritysten välisenä sopimuksena, jonka tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla?

2) Onko käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisessa valmistajan ja jakelijoiden välisessä sopimuksessa, sellaisena kuin sitä tulkitaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti, sellaisia viitteitä, joiden perusteella tällaiseen sopimukseen ei voitaisi soveltaa poikkeusta yleisestä yhteistoimintajärjestelyjen kiellosta?

3) Onko katsottava, että käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltainen valmistajan ja jakelijoiden välinen sopimus, sellaisena kuin sitä tulkitaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti, muodostaa poikkeuksen? Sovelletaanko poikkeusta, joka mahdollistaa sellaisten vertikaalisten sopimusten tekemisen, joilla rajoitetaan aktiivista myyntiä sellaisella alueella tai sellaiselle asiakasryhmälle, jonka valmistaja on varannut itselleen tai joita koskevan yksinoikeuden se on antanut toiselle ostajalle, jos tämä ei rajoita ostajan asiakkaiden harjoittamaa myyntiä ja jos valmistajan (kantajan) markkinaosuus on enintään 30 prosenttia, ainoastaan yksinjakelujärjestelmiin?

4) Voivatko kielletyn yhteistoimintajärjestelyn tunnusmerkit täytyä käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisen valmistajan ja jakelijoiden välisen sopimuksen, sellaisena kuin sitä tulkitaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti, yhteydessä, jos kilpailusääntöjä on rikkonut yksi ainoa talouden toimija? Onko käsiteltävän asian tosiseikoissa, sellaisina kuin niitä tulkitaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti, viitteitä siitä, että kiellettyyn yhteistoimintajärjestelyyn osallistui yksi ainoa talouden toimija?

5) Onko käsiteltävän asian tosiseikoissa, sellaisina kuin niitä tulkitaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti, viitteitä kilpailun vähenemisestä (vääristymisestä) jakelujärjestelmässä, edun tuottamisesta kantajalle tai kilpailua haittaavasta vaikutuksesta?

6) Onko käsiteltävän asian tosiseikoissa, sellaisina kuin niitä tulkitaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti, ja kun jakeluverkoston markkinaosuus on enintään 30 prosenttia (kantaja on valmistaja, joten sen markkinaosuus sisältää myös jakelijoiden myyntivolyymit) viitteitä kilpailua haittaavasta vaikutuksesta jakelujärjestelmässä ja/tai sen ulkopuolella, ja koskeeko yhteistoimintajärjestelyjen kiello kyseistä sopimusta?

7) Kun tarkastellaan SEUT 101 artiklan 3 kohtaa ja 20.4.2010 annetun komission asetuksen N:o 330/2010 2 artiklaa, luettuna yhdessä sen 4 artiklan b alakohdan kanssa,

- sovelletaanko yhteistoimintajärjestelyjen kiellosta säädettyä poikkeusta sellaiseen jakelujärjestelmään, jossa i) jakelija (myyjä) valitsee itse mahdolliset asiakkaat, joiden kanssa se ryhtyy yhteistyöhön, ii) valmistaja ei ole ennakkoon määrittänyt objektiivisin, selkein ja todennettavissa olevin perustein mitään tiettyä asiakasryhmää, jolle kukin jakelija tarjoaa palvelujaan, iii) valmistaja varaa jakelijan (myyjän) pyynnöstä mahdolliset asiakkaat kyseiselle jakelijalle, iv) muut jakelijat eivät ole tietoisia tai niille ei ole ennakkoon ilmoitettu mahdollisen asiakkaan varaamisesta, v) ainoa peruste mahdollisen asiakkaan varaamiseen ja sitä koskevan yksinjakelujärjestelmän perustamiseen tietylle yksittäiselle jakelijalle on jakelijan itsensä esittämä pyyntö eikä valmistajan päätös ja vi) varaus on voimassa kuusi kuukautta mahdollisen kaupan ilmoittamisesta lukien (minkä jälkeen yksinjakeluoikeus lakkaa olemasta voimassa)?
- Voidaanko katsoa, että passiivista myyntiä ei rajoiteta, jos valmistajan ja jakelijan väliseen sopimukseen sisältyy ehto, jonka mukaan ostaja (loppukäyttäjä) voi vastustaa varausta, vaikka ostajalle ei ole ilmoitettu kyseisestä ehdosta? Voiko ostajan (loppukäyttäjän) menettely vaikuttaa valmistajan ja jakelijan välisen sopimuksen ehtoihin (oikeuttaa ne)?

Unionin oikeussäännöt, joihin vedotaan

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 1 kohta.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 20.4.2010 annetun komission asetuksen (EU) N:o 330/2010 (EUVL 2010, L 102, s. 1) 2 artikla ja 4 artiklan b alakohta.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

Tuomio 14.3.2013, Allianz Hungária Biztosító ym. (C-32/11, EU:C:2013:160, 20 kohta).

Kansalliset oikeussäännöt

Kilpailulain (Konkurences likums, Latvijas Vēstnesis nro 151, 23.10.2001; sellaisena kuin se on muutettuna) 1, 2 ja 11 § (11 §:n 1 momentin sanamuoto on olennaisin osin samanlainen kuin SEUT 101 artiklan 1 kohdan).

Kilpailulain 11 §:n 1 momentissa määrätyn kartellikiellon jättämisestä soveltamatta tiettyihin vertikaalisiin sopimuksiin 29.9.2008 annetun ministerineuvoston asetuksen nro 797 (Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumi Nr. 797 ”Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam”) (Latvijas Vēstnesis nro 153, 2.10.2008; jäljempänä asetus nro 797) 8.2.1 § (8.2.1 §:n sanamuoto on olennaisin osin samanlainen kuin asetuksen N:o 330/2010 4 artiklan b alakohdan i alakohdassa säädetyn poikkeuksen).

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Kantajana olevalla SIA Visma Enterprisella (joka syntyi niiden kahden yrityksen, joille riidanalaisella päätöksellä määrättiin sakko, eli SIA FMS Softwaren ja SIA FMS:n fuusiosta) on tekijänoikeudet kahteen kirjanpito-ohjelmaan nimeltä *Horizon* ja *Horizon Start* (jäljempänä kyseessä olevat tuotteet).
- 2 Kantaja jakeli kyseessä olevia tuotteita sekä itse että jakelijoidensa välityksellä kunkin jakelijan kanssa tekemänsä vakiomuotoisen yhteistyösopimuksen (jäljempänä riidanalainen sopimus tai riidanalaiset sopimukset) perusteella.
- 3 Riidanalaisen sopimuksen 4.1 kohdassa (jäljempänä riidanalainen sopimusehto) määrättiin seuraavaa (kyseisessä tekstissä kantajasta käytetään nimitystä ”toimittaja” ja jakelijasta nimitystä ”sopimuskumppani”):

”Kun sopimuskumppani aloittaa myyntineuvottelut tietyn loppukäyttäjän kanssa, sen on ilmoitettava mahdollisesta kaupasta toimittajan perustamaan tietokantaan

lähettämällä tämän sopimuksen liitteessä 1 oleva sähköinen lomake, johon on mahdollisuuksien mukaan täytettävä kaikki liitteessä 1 mainitut tiedot. Kun mahdollisista kaupoista on ilmoitettu, kyseisestä kaupasta ensimmäisenä ilmoittaneella sopimuskumppanilla on etuoikeus saattaa myyntineuvottelut loppuun kyseisen loppukäyttäjän kanssa, ellei loppukäyttäjä tätä vastusta. Tämä etu on voimassa kuuden kuukauden ajan mahdollisen kaupan ilmoittamispäivästä lukien.”

- 4 Kilpailuviranomainen totesi 9.12.2013 tekemässään päätöksessä (jäljempänä riidanalainen päätös), että riidanalaisella sopimusehdolla rikottiin kilpailulain 11 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa ja että riidanalaisia sopimuksia oli siten pidettävä kiellettyinä yhteistoimintajärjestelyinä, joka rajoitti jakelijoiden välistä kilpailua. Samalla päätöksellä kantajalle määrättiin 64 029,23 euron (45 000 Latvian latin) suuruinen sakko. Kilpailuviranomainen ei pitänyt tarkoituksenmukaisena eikä tarpeellisena saattaa jakelijoita vastuuseen kiellettyyn yhteistoimintajärjestelyyn osallistumisesta. Kilpailuviranomainen myös totesi, että kilpailusääntöjen rikkominen oli kestänyt yli viisi vuotta ja että se oli lopetettu kantajan aloitteesta.
- 5 Kantaja nosti riidanalaisesta päätöksestä kanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin hyväksyi 8.5.2015 antamassaan tuomiossa kantajan vaatimukset siltä osin kuin riidanalaisessa päätöksessä määrättiin yhteisvastuullisesti sakko kahdelle talouden toimijalle (niille kahdelle yhtiölle, joiden fuusiosta kantaja syntyi) mutta hylkäsi kanteen muilta osin.
- 6 Tutkittuaan kummankin asianosaisen tekemät kassaatiovalitukset Senāta Administratīvo lietu departaments (ylin tuomioistuin, hallintoasioiden jaosto, Latvia; jäljempänä Senāts) kumosi 8.5.2015 annetun tuomion 16.6.2017 antamallaan tuomiolla ja palautti asian ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen uutta käsittelyä varten. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin hylkäsi kanteen uudelleen 13.9.2018 antamallaan tuomiolla todettuaan, että riidanalainen päätös oli laillinen ja perusteltu. Tutkittuaan kantajan myöhemmän kassaatiovalituksen Senāts kumosi 26.11.2019 antamallaan tuomiolla myös ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen 13.9.2018 antaman tuomion, koska se totesi, että kyseisessä tuomiossa ei ollut arvioitu asianmukaisesti kantajan sopimuksen luonteesta sekä sen oikeudellisesta ja taloudellisesta asiayhteydestä esittämiä väitteitä eikä otettu huomioon todisteita siitä, miten sopimusta oli tosiasiallisesti sovellettu.
- 7 Senāts muun muassa totesi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli tehnyt virheen, kun se oli katsonut, että riidanalaiseen sopimusehtoon sisältyvällä varaumalla ”ellei loppukäyttäjä tätä vastusta” ei ole merkitystä. Senātsin mukaan sopimuksen luonteen, ulottuvuuden ja rajojen määrittämiseksi oli tärkeää selvittää, miten sopimuspuolet olivat aikoneet panna sen täytäntöön, ja erityisesti, miten asiakkaiden esittämät mahdolliset vastalauseet oli tarkoitus käsitellä ja mitkä olivat myyjän toimintarajat tällaiseen asiakkaan esittämään vastalauseeseen

nähdessä. Senäts katsoi, ettei merkitystä ollut myöskään sillä, oliko asiakas tietoinen tästä varaumasta tai oliko asiakkaalla ylipäättään tietoa sopimuksen sisällöstä. Ratkaisevaa oli se, miten myyjien oli sopimuksen mukaan määrä toimia myyntineuvotteluissa, jos niille esitettiin tällaisia vastalauseita. Senäts täsmensi, että sopimuksen sisältöä oli arvioitava sekä sen sanamuodon että sellaisten oikeudenkäynnin kummankin osapuolen toimittamien todisteiden perusteella, joilla sopimuksen todellinen luonne voidaan osoittaa.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

Kilpailusääntöjen rikkominen

- 8 **Kilpailuviranomaisen** mukaan riidanalaiseen sopimusehtoon perustuva järjestelmä, jossa jakelijalla on sen jälkeen, kun se on ilmoittanut mahdollisesta kaupasta kantajan asiakastietokantaan, ”etu oikeus saattaa myyntineuvottelut loppuun” ja jossa tämä etu on voimassa tietyn ajanjakson eli kuuden kuukauden ajan, heikentää jakelijoiden välistä kilpailua ja niiden toisille aiheuttamaa kilpailupainetta. Koska kyse on yksinomaan mahdollisista asiakkaista, jakelijat eivät voi kilpailla tarjoamalla kyseessä olevia tuotteita edullisemmin ehdoin kuin muut. Mainitun edun myöntäminen merkitsee sitä, että kantaja jakaa asiakkaat koordinoitusti jakelijoiden kesken, millä rajoitetaan niiden välistä kilpailua. Kilpailuviranomainen katsoo, että koska riidanalaisen sopimusehdon tarkoituksena on rajoittaa kilpailua, riidanalaisesta sopimuksesta on pidettävä tarkoituksenaan perustuvana kilpailunrajoituksena, eikä näin ollen ole tarpeen arvioida, miten riidanalaisesta sopimusehdoista on tosiasiallisesti sovellettu tai mitkä ovat sen vaikutukset. Kilpailuviranomaisen mukaan riidanalaiseen sopimusehtoon sisältyvällä maininnalla ”– – ellei loppukäyttäjät tätä vastusta” ei ole merkitystä arvioitaessa kilpailunrajoitukseen sovellettavan näyttövaatimuksen ulottuvuutta. Jos mainittu sopimusehto olisi otettava huomioon käsiteltävässä asiassa vaadittavaa näytön tasoa määritettäessä, kilpailunrajoituksen olemassaolo riippuisi täysin siitä, miten kukin yksittäinen jakelija on käytännössä pannut sopimuksen täytäntöön. Kilpailuviranomaisen mukaan kilpailu rajoittuu kuitenkin huomattavasti riippumatta siitä, miten asiakas on menetellyt.
- 9 **Kantaja** kiistää, että sen toiminnan tarkoituksena olisi estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua. Riidanalaisella sopimuksella ei sen mukaan perusteta järjestelmää, jossa mahdollisesta kaupasta ilmoittaminen estää kilpailun tai rajoittaa sitä, koska ei ole tehty yhteistä sopimusta, jonka mukaan jakelijat eivät saa tehdä tarjouksia toisen jakelijan ilmoittamalle (varatulle) asiakkaalle, eikä kantaja myöskään ole sitoutunut olemaan käyttämättä kyseisen asiakkaan kohdalla toista jakelijaa. Kantajan mukaan mahdollisesta kaupasta ilmoittaminen ei millään tavoin estä toisia jakelijoita toimimasta aktiivisesti sellaisten asiakkaiden kanssa, joiden tarpeisiin tietty yksittäinen jakelija tai kantaja itse on jo vastannut, ei myöskään myöhempänä ajankohtana. Asiakkailla on siten edelleen oikeus valita mikä tahansa jakelija, joten markkinoiden jakamisen mahdollisuus on poissuljettu. Ei ole olemassa muita (riidanalaisesta sopimuksesta irrallisia) seikkoja, jotka

osoittaisivat, että sopimuspuolten yhteisenä tavoitteena olisi ollut jakaa asiakasmarkkinat keskenään. Vaikka jakelijalle ei ilmoiteta asiakkaan varaamisesta toiselle jakelijalle, sen toimintaa ei tosiasiallisesti rajoiteta eikä sitä myöskään kehoteta pidättäytymään tarjousten tekemisestä kyseiselle asiakkaalle. Näin ollen jakelijoiden välinen kilpailu ei millään tavoin vähene. Riidanalaiseen sopimukseen ei myöskään sisälly mitään velvoittamis- tai sanktiomekanismia. Kantaja täsmentää, että vaikka unionin tuomioistuin on toistaisesti arvioinut markkinoiden jakamisen edellytyksiä vain luksustuotteiden jakeluun perustuvan valikoivan jakelujärjestelmän yhteydessä, sen markkinoiden jakamisen edellytysten laillisuudesta tekemiä päätelmiä voidaan soveltaa kaikkiin oikeudellisesti perusteltuihin (sekä valikoiviin että yksinomaisiin) jakelujärjestelmiin.

Riidanalaisen sopimusehdon oikeuttamisperuste (oikeutettu tavoite)

- 10 **Kantaja** katsoo, että jos sopimuksella, jolla rajoitetaan jälleenmyyjän myyntimahdollisuuksia myös tiettyjen asiakkaiden osalta, on oikeutettu tavoite ja jos sitä sovelletaan oikeasuhteisesti, tällaista sopimusta ei voida pitää kilpailulain 11 §:n 1 momentin perusteella kiellettynä. Kantaja täsmentää, että riidanalaisella sopimusehdolla myönnetyllä edulla kannustettiin jakelijoita myymään aktiivisesti kyseessä olevia tuotteita, eli jakelijat kävivät aktiivisesti kauppaa kilpaillen keskenään. Kantaja väittää kohdalleensa kaikkia jakelijoitaan yhdenvertaisesti asettamalla kaikille valtuutetuille jakelijoilleen samat myyntiehdot, joita näihin sovellettiin siinä järjestyksessä kuin ilmoitukset saapuivat. Riidanalaisen sopimusehdon tarpeellisuutta voidaan perustella kyseessä olevan alan ja tuotteiden erityispiirteillä. Kantajan mukaan kyseessä olevat tuotteet ovat monimutkaisia kirjanpito-ohjelmia, joita on päivitettävä säännöllisesti ja tietyissä tilanteissa mukautettava asiakkaan erityistarpeisiin. Sen varmistamiseksi, että asiakas saa laadukkaan ja tehokkaan tuotteen (mikä on tuotteen maineeseen liittyvä kysymys), kantaja joutuu sekä valvomaan jakelijoiden työtä että neuvottelemaan säännöllisesti jakelijoiden kanssa kyseessä olevan tuotteen asennuksesta ja ehdotetuista erityisratkaisuksista. Riidanalaisessa sopimusehdossa myös määrättiin, että kantajalla on valmistajana oikeus suunnitella tulojaan, määrittää mahdolliset asiakkaat, päättää investoinneista tuotteensa kehittämiseksi, käyttää resurssejaan tehokkaasti ja määrittää kaikille jakelijoille samanlaiset jakeluyhteistyön ehdot sekä myöntää asiakkaille valmistajan alennuksia jakelijan pyynnöstä.
- 11 **Kilpailuviranomaisen** mukaan on katsottava, että riidanalainen sopimus merkitsee tarkoitukseen perustuvaa kilpailunrajoitusta, kun otetaan huomioon erityisesti se, että kantaja ei ole esittänyt mitään rationaalista ja taloudellisesti järkevää perustetta sille, miksi on välttämätöntä rajoittaa jakelijan oikeutta tarjota palvelujaan asiakkaalle, josta toinen jakelija on aikaisemmin ilmoittanut kantajalle ja jonka kantaja on tämän johdosta varannut tälle toiselle jakelijalle. Mahdollisen asiakaskunnan määrittämiseksi ja päätösten tekemiseksi tuotteen kehittämiseen tehtävistä investoinneista ei ole suinkaan välttämätöntä varata asiakkaita, koska näihin tarkoituksiin voidaan käyttää esimerkiksi pitkän aikavälin tietoja.

Mahdollinen poikkeus kiellosta

- 12 **Kantaja** katsoo, että riidanalaiseen sopimukseen sovelletaan asetuksen nro 797 8.2.1 §:n mukaista poikkeusta (poikkeus kiellosta).
- 13 **Kilpailuviranomainen** kiistää tämän ja väittää, että riidanalaisella sopimuksella rajoitetaan asiakaskuntaa, joille jakelijat saavat markkinoida kyseessä olevia tuotteita. Se myös toteaa, että asetuksen nro 797 8.2.1 §:ssä sallitaan aktiivisen myynnin (tilanne, jossa jakelijat etsivät asiakkaita aktiivisesti rajoittamattomalta alueelta tai rajoittamattoman asiakaskunnan joukosta) rajoittaminen poikkeustapauksissa mutta kielletään rajoittamasta passiivista myyntiä (tilanne, jossa jakelijaan ottaa yhteyttä asiakas, joka ei kuulu kyseiselle jakelijan yksinomaiselle alueelle tai sen yksinomaiseen asiakaskuntaan). Poikkeusta sovelletaan ainoastaan tilanteissa, joissa on olemassa yksinjakelujärjestelmä. Kyseistä oikeussääntöä ei voida tulkita laajasti siten, että se kattaisi kaikki tilanteet, joissa ”yksinmyyntisopimukseen” on päästy myymällä tuote yhden ainoan kerran tietylle asiakkaalle. Kilpailuviranomaisen mukaan riidanalaisella sopimusehdolla ei kuitenkaan perusteta mitään yksinjakelujärjestelmää. Se katsoo, että riidanalaisesta järjestelmästä ei voida pitää yksinomaisena, koska sitä ei ole ennalta määritelty ja koska sen yksinoikeudellisen luonteen ratkaisevat jakelijat itse valikoivasti. Näin ollen myöskään mahdollisia passiivisen myynnin rajoituksia ei ole tarpeen arvioida. Jakelijaa ei voida estää kilpailemasta tietyistä yksittäisistä asiakkaista, jos se kykenee tarjoamaan tälle edullisemmän hinnan ja laadukkaampaa palvelua. Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevalla asiakkaiden varaamisella rajoitetaan muiden jakelijoiden mahdollisuutta tarjota edullisempia hintoja ja parempaa laatua, mistä syystä sitä on pidettävä tarkoitukseltaan kilpailua rajoittavana.

Kilpailusääntöjen rikkoneiden lukumäärä

- 14 **Kantaja** väittää, että kilpailusääntöjen rikkomisen toteamiseksi riidanalaisessa päätöksessä olisi pitänyt täsmentää rikkomiseen osallistuneiden toimijoiden lukumäärä. Koska riidanalaisessa päätöksessä ei katsottu jakelijoiden syyllistyneen kilpailusääntöjen rikkomiseen, siinä todettiin ainoastaan yhden toimijan rikkoneen kilpailusääntöjä. Voidakseen todeta kielletyn yhteistoimintajärjestelyn kilpailuviranomaisen olisi kuitenkin pitänyt nimetä vähintään kaksi kilpailusääntöjä rikkonutta toimijaa. Kilpailuviranomaisella ei ole harkintavaltaa saattaessaan toimijoita vastuuseen kilpailusääntöjen vastaisesta toiminnasta. Lisäksi jakelijoita ei suinkaan tarvinnut pakottaa hyväksymään riidanalaisesta sopimusehtoa, koska niillä oli tähän ehtoon suurempi intressi kuin kantajalla.
- 15 **Kilpailuviranomainen** katsoo, että sillä oli oikeus olla saattamatta jakelijoita vastuuseen kielletystä yhteistoimintajärjestelystä, koska nämä eivät aktiivisesti osallistuneet riidanalaisen sopimuksen tekemiseen ja koska niiden neuvotteluvoima oli kantajaan verrattuna vähäinen. Kilpailuviranomaisen mukaan kilpailulain 11 §:n 1 momentin rikkomisen toteamiseksi ei ole suinkaan

välttämätöntä saattaa vastuuseen kaikkia kiellettyyn yhteistoimintamenettelyyn osallistuneita toimijoita. Kilpailuviranomainen ei päättänyt jakelijoita vastaan aloitettua menettelyä siksi, että niiden ei katsottu toiminnallaan rikkoneen kyseistä säännöstä, vaan tarkoituksenmukaisuussyistä.

Merkityksellisten markkinoiden ja markkinaosuuden määrittäminen

- 16 **Kantaja** väittää, että kilpailuviranomainen määrittä vertikaalisia sopimuksia koskevan lainsäädännön, sen logiikan ja kyseisestä lainsäädännöstä itse tekemiensä päätelmien vastaisesti yhdet ainoat markkinat, joilla sekä kantaja (tukkutasolla) että sen jakelijat (vähittäistasolla) toimivat. Kantajan mukaan kyseessä olevien tuotteiden markkinoiden määrittämisessä tehtiin perustavanlaatuisen virhe. Merkityksellisillä markkinoilla on käsiteltävässä asiassa olennainen merkitys, koska kilpailuviranomaisen oli arvioitava, voitiinko asetuksessa nro 797 säädettyjä poikkeuksia soveltaa.
- 17 **Kilpailuviranomainen** väittää, että merkityksellisten markkinoiden määrittämisellä ei ollut riidanalaisen päätöksen laillisuuden kannalta merkitystä, koska kyseessä olevaan yhteistoimintajärjestelyyn ei sovelleta asetuksessa nro 797 säädettyä poikkeusta, eikä kyseisen poikkeuksen soveltamatta jättäminen perustunut siihen, että asetuksen nro 797 säännöksissä vahvistetut markkinaosuutta koskevat rajat olisivat ylittyneet, vaan siihen, että järjestelyn tarkoituksena oli kilpailun rajoittaminen.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteluista

- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasiassa kyseessä oleva riidanalainen sopimus ei voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Koska sovellettavassa kansallisessa säännöksessä eli kilpailulain 11 §:n 1 momentissa vahvistetaan samat oikeussäännöt kuin SEUT 101 artiklassa, on kuitenkin olennaisen tärkeää estää se, että Latvian lainsäädännössä sovelletaan vertikaalisten kiellettyjen yhteistoimintajärjestelyjen toteamiseen eri perusteita kuin kyseisessä määräyksessä.
- 19 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päättää unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön ja erityisesti tuomion Allianz Hungária Biztosító ym. (C-32/11, EU:C:2013:160, 20 kohta) perusteella, että on olemassa oikeusperusta pyytää unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua sen ratkaisemiseksi, voidaanko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sopimuksen (jossa määrätään, että kun mahdollisista kaupoista ilmoitetaan, kyseisestä kaupasta ensimmäisenä ilmoittaneelle sopimusosapuolelle annetaan etuoikeus saattaa myyntineuvottelut loppuun kyseisen loppukäyttäjän kanssa, ellei loppukäyttäjä tätä vastusta, ja että tämä etu on voimassa kuuden kuukauden ajan mahdollisen kaupan ilmoittamispäivästä lukien) luonteen perusteella todeta, että kyseisen sopimuksen tarkoituksena on objektiivisesti estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua markkinoilla.